

Autor: Bradley J. Birzer

Tato krátká série o antiutopické literatuře si nečinila ambice posloužit jako více než pouhý úvod. Mnozí autoři by si zasloužili studium a podrobnější analýzu. Skvělý Kurt Vonnegut při zamýšlení se nad vládami, které se vydaly špatnou cestou, přišel s nejtemnější satirou v dílech *Mechanické piano* (Player Piano, 1952), *Matka noc* (Mother Night, 1961), *Kolíbka* (Cat's Cradle, 1963), a knize *Jatka č. 5* (Slaughterhouse-Five, 1969). Autor hororů Stephen King napsal dvě apokalyptické dystopie: *Svědectví* (The Stand, 1978) a *Pod kupolí* (Under the Dome, 2009). Další pisatel hororů Ira Levin přispěl žánru slušným, ale nijak výjimečným románem *Ten báječný den* (This Perfect Day, 1970), který si díky jeho zápletky mimořádně oblíbili libertariáni. Ve svém románu z roku 1979 *Alongside Night* se J. Neil Schulman zamýšlí nad tím, jak by mohl vypadat skutečný pád. *Swastika Night* (1937) Murray Constantinové (vl. jménem Katharine Burdekin, pozn. DP), *Muž z vysokého zámku* (The Man in the High Castle, 1962) Philipa K. Dicka a *Moon of Ice* (1988) Brada Linaweavera rozvíjejí zvrácenost i pohanskou teologii nacismu, především její aplikaci na širší společnost, možná dokonce i za oceánem – v USA. David Brin, oceněný cenami Hugo a Nebula, napsal příběh o patriotismu a znovuvybudování společnosti po jejím zhroucení *Pošťák* (The Postman, 1985). [1] O pět let později přišel – alespoň ve sci-fi kruzích – neméně proslulý Gordon R. Dickson s dosti podobným románem *Wolf and Iron*. Za přečtení stojí oba. S. M. Stirling vytvořil mistrovskou mystickou – hraničící s fantasy – sérii *The Emberverse* o Oregonu, kde po převrácení fyzikálních zákonů není možné provádět žádné chemické a elektrické reakce, čímž se stává veškerá moderní technologie zastaralou – a paladinové a wiccani se spojí v boji proti samozvanému Napoleonovi. [2]

Where Next?

Sága Kanadčana Michaela O'Briena *Children of the Last Days* [3] je do jisté míry spojená s Kingovým *Svědkem* a najdeme v ní četné odkazy na Tolkienova díla o Středozemi, ale

z perspektivy ortodoxního římského katolicismu. V šesti knihách rozebírá O'Brien dvacáté století a vzestup měkké, demokratické podoby despotismu skrze učení Zjevení sv. Jana. Po trýznivém románu o státem posvěcených vraždách, eugenice a genocidě v současné Kanadě, *Eclipse of the Sun*, vysvětluje O'Brien volbu svých zápletek a událostí takto:

„I když tvoří nezanedbatelnou část stávající společenské situace, zatím s jistotou nevíme, zda nejsou příznakem rozsáhlejší a možná smrtelné nemoci. Jedině zpětně budeme moci zhodnotit, jak vážnou hrozbu správnému uspořádání společnosti, našim svobodám a zodpovědnostem představovaly. Nesplní-li se tato literární vize, nikdo z toho nebude mít větší radost než já. Pokud se ale ukáže pravdivou, nebude nikdo, kdo by zaznamenal, co se stalo, řekl nám, kým jsme byli a kým jsme být mohli.“ [4]

Zvlášť se soustředí na život židovského konvertity ke katolicismu, Otce Elijáše. Eliáš je rabín, prorok, mystik, světec a v posledku muž, který zúctuje s lidstvem. Přestože mnozí mohou nesouhlasit s O'Brienovým přísně katolickým pohledem na svět, sotva jej lze zpochybňovat jako spisovatele. Splétá poutavé příběhy, ale nikdy ne na úkor svých nemalých literárních kvalit.

V době vzniku tohoto článku *The Hunger Games* Suzanne Collinsové představily úchvatné hrůzy dystopie zcela nové generaci mladých čtenářů. Skutečně – její knihy poskytly stejnou službu Huxleymu, Orwellovi, and Bradburymu jako J. K. Rowlingová Tolkienovi a Lewisovi sérií o Harry Potterovi. Obě autorky si dokonce našly stejného amerického vydavatele: společnost Scholastic. Collinsové chybí hloubka Orwella podobně, jako nelze Rowlingovou srovnávat s Tolkienem. Přesto její knihy přinášejí nastupující generaci životně důležitý vhled do úžasného světa.

Žánr se skutečně rozvinul do fantastické šíře. Člověk se skoro zdráhá uvěřit, že na konci 40. let ještě málokdo chápal koncept dystopie – a tím méně samotné slovo. Podobně neuvěřitelně se nám může jevit i všeobjímající popularita, které termín i myšlenka nabyly v následujících 70 letech. Dnes nikoho nepřekvapí, že široké části populární kultury běžně debatují o dystopiích nebo dystopických myšlenkách – bez nutnosti vysvětlovat proč a jak. Jak jsme zmínili už v úvodu série, ve světě filmu nalezneme natolik odlišná díla jako *Loganův útěk*, *Planeta opic*, *Smrtihlav*, *Matrix*, *Brazil*, *Ostrov*, *Batman začíná*, *9*, *Equilibrium*, *Gattaca* a *Potomci lidí*; podobně jako seriály *Blakes 7*, *Batman Begins*, *Stargate Universe*, *Akta-X*, *Babylon 5*, *Mrtvá zóna*, *Hranice nemožného*, *Fast Forward* a četné další přímo či nepřímo odkazující a čerpající z žánru.

Ve světě komiksů/grafických románů znamenaly práce Alana Moorea, Franka Knighta a Paula Popea *The Dark Knight Returns* (1986), *The Watchmen* (1986-1987), *V For Vendetta* (1989-1990), and *Batman: Year 100* (2006) [5] revoluci celého žánru. V rockové hudbě stvořil úžasný holandský skladatel **Arjen Anthony Lucassen** úplně nový příběh – dosud nedokončený – kolem postavy ze dvora krále Artuše: slepého barda Ayreona, který cestuje časem i

prostorem. Zatím Lucassen, jehož všestrannost se vyrovná jeho nadání i energii, rozvinul Ayreonův příběh v sedmi úžasných rockových operách: *The Final Experiment* (1995), *Actual Fantasy* (1996), *Into the Electric Castle* (1998), *Universal Migrator I and II* (2000), *The Human Equation* (2004), *01011001* (2008), and *The Theory of Everything* (2013). Dějová linie se stala natolik složitou, že Lucassen ve své retrospektivě z roku 2008 zahrnul obří plakát vykreslující data a události příběhu. V rámci svého eposu se Holanďan vrací k prvotním otázkám o povaze lidstva, společenství a Boha. I kanadská rocková skupina **Rush** se pustila do dystopických témat v mnoha svých oblíbených albech včetně *2112* (1976), *Grace Under Pressure* (1984) a *Clockwork Angels* (2012). Album *2112* se stalo natolik důležitým mezníkem, že letopočet i číslo se staly v prostředí moderní dystopie všudypřítomnou (i když někdy trochu ezoterickou) referencí.

Ty nejlepší dystopické příběhy nám umožňují – skrze naši schopnost představivosti – nahlížet nejen na nelidskost, ale i na to, co ji uvádí do pohybu. Umožňují nám pochopit, analyzovat a varovat před světem nočních můr, smrtí, trosek, ideologií a fundamentalismu. Díky svým hrůzám nám možná pomohou zadržet popast na další jednu či více generací.

Poznámky:

[1] Jak jsem v této **stručné sérii** několikrát poznamenal, apokalyptické příběhy mají mnoho společného s dystopiemi, protože téměř každý z nich popisuje události mezi kolapsem a koncem. Pro příběhy současných autorů, viz John Joseph Adams, *Wastelands: Stories of the Apocalypse* (2008; San Francisco: Night Shade Books, 2012).

[2] Prvním dílem je *Dies the Fire* (Roc Books, 2004).

[3] O'Brien vydal **všech šest dílů** u společnost Ignatius Press: *Strangers and Sojourners*; *Sophia House*; *A Cry of Stone*; *Father Elijah*; *Plague Journal* a *Eclipse of the Sun*.

[4] O'Brien, *Eclipse of the Sun* (San Francisco, CA: Ignatius, 1998), str. 856.

[5] Od vydání drsného a znepokojivého *Temný rytíř se vrací* Franka Millera (New York: DC Comics, 1986) řada autorů zobrazuje Bruce Waynea jako konzervativní či libertariánskou záštitu proti nastupujícímu Leviatanu. V tomto komiksu se také výmluvně stárnoucí Clark Kent (Superman) dává plně do služeb americké vlády, zatímco Wayne se pokouší udržet pořádek soukromými prostředky a plně se ujímá role samozvaného strážce zákona. Wayne s Oliverem Queenem (Green Arrow) se pouští do boje na život a na smrt se Supermanem. V průběhu bitvy křičí Wayne na Kenta: „Zaprodal jsi nás, Clarku. Dal jsi jim moc, která měla zůstat naší.“ O několik polí dál střílí Queen do Kenta kryptonitový šíp se zvoláním: „Zasraný fašounský šmejdi.“

Článek Bradleyho J. Birzera *The Future of Dystopian Literature* vyšel na stránkách The Imaginative Conservative 18. června 2015.